

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ที่จะพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ พระราชตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2518 ว่า "การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความคิด ทักษะ และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมกระทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลแน่นอนรวดเร็ว"

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ เพราะมีความมุ่งหมายให้บุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้ เป็นอย่างดีจะมีพื้นฐานความรู้ในด้านวิชาการและวิชาชีพเพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพ เป็นแรงงานระดับกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไป บุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน การมัธยมศึกษาจึงนับเป็นหัวใจของระบบการศึกษา รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาตลอดมา ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) นโยบายการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คือ เร่งขยายการจัดมัธยมศึกษาให้ทั่วถึง และเป็นธรรม ทั้งในเขตเมืองและชนบท เน้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนให้ทัดเทียมกัน ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญที่จะกำหนดนโยบาย กำหนดจุดจุดหมายวางแผน กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุผลสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ นอกจากนี้

กรมสามัญศึกษา ยังได้พยายามกำหนดแนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินงานตามขั้นตอนการบริหารงานในโรงเรียน ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย กำหนดและพัฒนาระบบการวางแผน การกำหนดและพัฒนางาน การดำเนินงาน การเร่งรัดพัฒนา งาน การส่งเสริมขวัญ กำลังใจ การติดตาม และประเมินผลงาน การรายงานและการประชาสัมพันธ์ (พะยอม แก้วกำเนิด, 2530)

วิญญู สาธร (2519) กล่าวว่า การบริหารจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการใช้ศาสตร์ และศิลป์ ทางด้านบริหารการศึกษา จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบริหาร (Management Functions) ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคนในองค์การทุกประเภท และทุกขนาดที่จะต้องทำ (องชัย สันติวงษ์, 2523) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำสำคัญในโรงเรียนที่จะต้องตัดสินใจสั่งการ อำนาจการ ควบคุม ชี้แนะ ดูแล บำรุงขวัญและกำลังใจ ให้บุคลากรผู้ร่วมงานมีความกระตือรือร้นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และนโยบายของกรมสามัญศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษามักประสบปัญหาในการบริหาร เช่น ปัญหาความขัดแย้งของบุคลากรในโรงเรียน ปัญหาการขาดคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ นั้น วิญญู สาธร (2519) กล่าวว่า มักมีสาเหตุมาจากผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในเรื่องจำเป็นโดยเฉพาะของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษางานบริหารการศึกษา ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ในด้านงานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน เพื่อศึกษาการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร มีการบริหารการศึกษาอย่างไร เพื่อเป็น

แนวทางสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียน
ได้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด
กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด
กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. โรงเรียนที่ศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาใน
กรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยมุ่งศึกษาการบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามขอบข่ายของ
งานด้านการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้จัดแบ่ง
ลักษณะงานในโรงเรียนออกเป็นงานที่สำคัญ ๆ 6 หมวด (กรมสามัญศึกษา : 2532) คือ
 - หมวดที่ 1 การบริหารทั่วไป
 - หมวดที่ 2 งานธุรการ
 - หมวดที่ 3 งานวิชาการ
 - หมวดที่ 4 งานปกครองนักเรียน
 - หมวดที่ 5 งานบริการ
 - หมวดที่ 6 โรงเรียนกับชุมชน

คำนิยามในการวิจัย

สภาพและปัญหา หมายถึง การปฏิบัติจริงที่แตกต่างไปจากความคาดหวัง

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

ครู อาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนและสนับสนุนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน

งานบริหารการศึกษา หมายถึง งานที่โรงเรียนปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

6 หมวด คือ

1. การบริหารทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดองค์การ การจัดระบบสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากร การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารอาคารสถานที่ การสื่อสารคมนาคม และการประชาสัมพันธ์
2. งานธุรการ หมายถึง งานสารบรรณ การเงินและบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียน และสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง
3. งานวิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แบบเรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียน การนิเทศการสอน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน งานทะเบียนนักเรียน
4. งานปกครองนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านการปกครอง ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม และการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน

5. งานบริการ หมายถึง งานที่จัดดำเนินการให้ความสะดวกแก่ครูอาจารย์ และนักเรียนในด้านสวัสดิการ โภชนาอนามัย ห้องสมุด แขนง และโสตทัศนอุปกรณ์

6. โรงเรียนกับชุมชน หมายถึง งานทุกประเภทที่โรงเรียนจัดดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสร้างความร่วมมือในอันที่จะพัฒนาโรงเรียน

ประโยชน์ในการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาของการบริหารงานโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ
2. ผลจากการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและส่งเสริมการบริหารโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนดีเด่นของกรมสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

 1. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 46 โรงเรียน
 2. กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 230 คน
 3. กลุ่มครู อาจารย์ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายปฏิบัติการสอนและสนับสนุนการสอนจำนวน 5,624 คน แล้วหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่ม โดยใช้สูตรของยามาเน่ (YAMANE, 1973)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = กลุ่มตัวอย่างประชากร

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

กลุ่มตัวอย่างของครูอาจารย์ จำนวน 373 คน

รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 603 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของแนวความคิดในการวิจัย โดยยึดแนวทางเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating - Scale) และแบบเลือกตอบ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน

6 หมวด คือ

1. การบริหารทั่วไป
2. งานธุรการ
3. งานวิชาการ
4. งานปกครองนักเรียน
5. งานบริการ
6. โรงเรียนกับชุมชน

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารโรงเรียนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลในรูปค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสาร วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง วิเคราะห์และ การเสนอข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงาน และ ปัญหาของการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ กล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตลอดจน ข้อเสนอแนะ สำหรับการวิจัยในอนาคต